

Perspektivy evropského antidiskriminačního práva se zaměřením na aktuální legislativní návrhy

Ve své rigorózní práci se autorka věnovala velmi komplexní a aktuální problematice úpravy antidiskriminačního práva EU a jeho provedení v právu členských států. Antidiskriminační právo, které vychází z mezinárodní a evropské ochrany lidských práv a navazuje na klíčový lidskoprávní zákaz diskriminace, se nejpozději od 90. let minulého století začalo emancipovat od mezinárodní a národní úpravy lidských práv a vytváří dnes komplexní, ale ne vždy konsistentní celek, jehož uchopení a aplikace činí značné problémy jak v teoretické reflexi, tak i v právní praxi. Zvolená problematika je proto nepochybně vhodným tématem rigorózní práce.

Formální aspekty

Práce je vybavena přiměřeně rozsáhlým seznamem primárních pramenů a sekundární literatury v češtině, němčině a částečně v angličtině. Autorka pracovala velmi solidně s primárními prameny a čerpala relevantní poznatky z příslušné judikatury Soudního dvora EU. Práce s poznámkami pod čarou vykazuje potřebnou úroveň. Citace jsou přehledné a odpovídají v zásadě běžným standardům. Jako další pozitivum lze uvést, že práce je napsána srozumitelným a odborným jazykem.

Lze konstatovat, že rigorózní práce splňuje formální kritéria kladená na tento druh vědecké studie.

Obsah

Kromě úvodu a závěru autorka členila svoji práci na 6 částí.

Cíle rigorózní práce jsou dostatečně jasně vymezeny v úvodu do práce. Autorka chtěla zmapovat vývoj evropského antidiskriminačního práva, a to z perspektivy více méně aktuálního návrhu tzv. páté antidiskriminační směrnice. Případná nová směrnice by měla zásadu rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo víru, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci rozšířit na oblasti poskytování služeb a prodej zboží. Dosavadní úprava se totiž vztahuje pouze na oblasti zaměstnání, povolání a odborného vzdělávání. Autorka si dále stanovila za cíl upozornit „na negativní stránky“ spojené s vývojem antidiskriminačního práva a poukázat v této souvislosti na určitá rizika, která se týkají např. autonomie jednotlivce, smluvní svobody nebo svobodu vyznání.

Pro tyto účely autorka v první části studie poměrně stručně ale přehledně představila základy koncepce rovnosti a nediskriminace (včetně pojetí formální a materiální rovnosti, doktríny pozitivních opatření a rozlišování mezi přímou a nepřímou diskriminací). Další část je věnována vývoji antidiskriminačního práva EU, přičemž autorka vhodným způsobem vyzdvihla zvláštní význam judikatury Soudního dvora EU a sekundární legislativy.

V klíčové čtvrté kapitole analyzovala autorka úpravu navrženou EK v souvislosti s tzv. pátou antidiskriminační směrnicí. Autorka přitom neopomenula ani politické aspekty doprovázející diskuse na úrovni členských států a orgánů EU. Blíže představila jednotlivé problematické aspekty navrhované úpravy, a to z hlediska kolize antidiskriminační úpravy s jinými převážně lidskoprávními zásadami.

Následující čtyři části práce vychází z komparace antidiskriminační úpravy ve vybraných členských státech EU včetně ČR. Považuji toto srovnání za velmi přínosné, protože jasně ukazuje, jak na stejném výchozím základě v právu EU vznikají poněkud odlišné přístupy k problematice zajišťování rovnosti. Je zřejmé, že odlišnost modelů souvisí nejen s tím, že úprava EU staví na směrnicích poskytujících členským státům určitý prostor pro vhodné provádění závazků, ale také s konkrétními historickými zkušenostmi dotčených států a s ideologickou orientací jednotlivých vlád. Z mého hlediska jsou závěry autorky poučné ve vztahu k zvláštnostem antidiskriminační úpravy v ČR a ztotožňuji se s některými podněty autorky, které by přispěly ke konkretizaci závazků (např. rozlišováním mezi pracovněprávními a občanskoprávními oblastmi aplikace nebo upřesněním postavení obětí diskriminace).

V závěru se autorka místo shrnutí dosažených poznatků zamyslela nad aspekty *de lege ferenda*. Nad rámec těchto právně-politických úvah považuji cíle práce za splněné a samotnou práci za velmi přínosnou. Konkrétně vítám, že autorka do odborné debaty v české odborné literatuře zavedla alternativní kritický pohled na vývoj a praxi antidiskriminačního práva EU. Vzhledem k tomu, že „emancipace“ některých právních odvětví z širokého kontextu ochrany lidských práv (kromě antidiskriminačního práva např. také tzv. migrační právo) může v praxi vést ke vzniku zkostnatělých struktur neschopných sebekritické reflexe, lze tento pohled jednoznačně uvítat.

Celkové hodnocení

Rigorózní práci předloženou Mgr. Markétou Krčalovou považuji za studii, která po obsahové a metodické stránce splňuje kritéria kladená na tento druh vědecké práce. Autorka prokázala schopnost vymezit komplexní předmět výzkumu a zformulovat relevantní teoretické otázky. Dále prokázala schopnost čerpat rozhodující poznatky z judikatury soudních orgánů a syntetizovat názory a argumenty obsažené v sekundární literatuře. Předložená studie, do které autorka promítla řadu vlastních kritických poznatků, nabízí kvalifikovaný pohled na aktuální

problematiku.

Otázky:

- Autorka ve své práci představila specifickou roli veřejného ochránce práv v kontextu českého antidiskriminačního práva a upozornila také na aktuální návrhy týkající se rozšíření kompetencí úřadu. Jak vnímá autorka tyto návrhy z perspektivy srovnání s procedurálními nástroji v Rakousku nebo v Německu?
- Jak vnímá autorka stanovení kvót ve prospěch znevýhodněných sociálních skupin ve světle mezinárodní ochrany lidských práv a evropského antidiskriminačního práva?

V Praze, dne 22. května 2015

Doc. Dr.iur. Harald Scheu, Ph.D.